

Dukagjin LEKA

NGJARJET E VITIT 81 DHE NDIKIMI I TYRE NË GJENERATAT E REJA

Demonstratat e vitit 1981, kanë ndikuar shumë te gjeneratat e reja e ato të mëvonshme. Kam takuar plotë shokë e kolegë, të cilët edhe sot i kanë të freskëta kujtimet nga fëmijëria e vitit 1981: qysh ata si fëmijë kanë ndihmuar demonstruesit, ose qysh i kanë përjetuar aeroplanët e parë luftarakë mbi Kosovë, ose qysh e kanë përjetuar seriozitetin dhe pasigurinë e të rriturve, etj.

Diskutimi im i sotëm do të fokusohet në tri ndikime të demonstratave në gjeneratat e reja:

1. atdhedashurinë për gjeneratat e reja;
2. shkollimin e gjeneratave të reja dhe
3. sakrifica që duhet bërë për atdheun, madje deri në vdekje.

Atdhedashuria e gjeneratave të reja

Unë jam rritur në një frymë izolimi e robërie. Ne fëmijët e dinim a priori se nuk kemi liri, nuk kemi mundësi për shkollim dhe mbi të gjitha ne nuk kemi të ardhme në robëri. Prandaj, nuk kemi zgjedhje: duhet të vazhdohet rruga e trasuar në vitin 1981. Ne nuk i njihnim personalisht, por dinim për shumë emra të asaj periudhe: për Hydajet Hysenin e Bajram Kosumin, për Ali Lajçin, Merxhan Avdylin, pastaj për heronjtë Rexhep Mala e Nuhi Berisha e për shumë emra të tjerë. Ne ata i merrnim shembull dhe pikë reference. Adem Demaçi për ne ishte simboli i qëndresës që na ndezte shpirtin patriotik

e të sakrificës. Ne besonim te ai brez dhe te demonstratat e vitit 1981, si rruga e vetme që duhet të ndjekim për lirinë tonë.

A ishte e vështirë kjo bashkëjetesë me demonstratat e vitit 1981?

Po, e vështirë, sepse çdo ditë dëgjoje se arrestuan këtë apo atë person, e bënë këtë e atë person invalid, e lëshuan një tjetër nga burgu, vizitat e fshehura te i liruari nga burgu, një familjar imi iku me tërë familjen nga Kosova, një person u vra në rrugë, Zija Shemsiun e vranë në burg, e kështu me radhë. Dhe, mbi të gjitha, demonstratat, shkrimi i parullave, hedhja e gurëve drejt policisë, brohoritja e parullave, përsëri demonstrata, të cilat nuk ndaleshin po shtoheshin nga viti në vit.

Brezi i ri rritej, e bashkë me to dhe me rrëfimet për sakrificën e atyre, të cilët tashmë i quanim heronjtë tanë. Të gjitha këto ngjarje, të gjitha këto rrëfime, të gjitha këto përjetime bënë që brezi i ri të rritet me ndjenjën dhe me mendimin se kjo gjendje është e padurueshme dhe se secili prej nesh duhet të bëjë diçka në mundësitë e tij/saj që gjendja të ndryshojë pozitivisht.

Shkollimi i gjeneratave të reja

Demonstratat e vitit '81, kanë pasur një ndikim tjetër të madh tek gjeneratat e reja shqiptare edhe në çështje të shkollimit. Demonstratat filluan si protesta studentore, për kushte më të mira për studime, por shumë shpejt dolën në shesh parullat politike dhe parulla Kosova Republikë, e cila u përhap shumë shpejt te të gjithë shqiptarët. Vite të tëra, ne nxënësit nëpër shkolla gdhendnim nëpër banka shkronjat KR dhe gjithë shkolla ngrihej në këmbë për ta fshirë parullën. Ne e kuptuam një gjë: nëse shkollohemi, ashtu si studentët tanë të vitit 1981, mund të arrijmë çlirimin e Kosovës.

Viti 1981 ndikoi te familjet në Kosovë dhe jo vetëm, se pa një ngritje të vetëdijes kolektive për gjendjen në Kosovë, e cila mund të arrihet përmes shkollimit dhe aktivitetit patriotik, situata nuk do të mund të ndryshohet. Si mund të arrihej ky ndryshim i gjendjes reale pa shkollimin e gjeneratave të reja, sepse edhe vetë ngjarjet e viteve

'81 erdhën pikërisht nga ata persona që e dëshironin dijen, shkollimin dhe barazinë – nga vetë studentët. Po, mund të thuhet që shkollimi i gjeneratave të reja ka qenë i ndikuar direkt nga demonstratat e vitit 1981, sepse këtu mori kthesë historia e Kosovës.

Sakrifica që duhet bërë për atdheun, madje deri në vdekje

Fjala sakrificë është ndoshta një prej fjalëve që na ka përcjellë të gjithëve, më shumë se çdo fjalë tjetër, brez pas brezi, por sidomos pas vitit 1981. Sakrificë do të thotë, për botëkuptimin tonë të atëhershëm, t'i lësh të gjitha dhe të veprosh për Republikën e Kosovës, edhe nëse të burgosin apo të vrasin.

Demonstratat e vitit 1981 ndikuan direkt tek gjeneratat e reja që të kuptojnë fillimisht mirë sakrificën dhe gjithashtu të kuptojnë se pa sakrificë nuk do të mund të arrihet liria.

Gjatë viteve në vijim sakrifikimi rritej në progresion gjeometrik, deri te lufta çlirimtare, në të cilën u sakrifikuan mijëra burra e gra të Kosovës, fëmijë e pleq. Por asnjëherë nuk është e sigurt se cilat sakrifica qenë më të vështira: ato të fillimit, sa do më të pakta, por në një rreth ku shumë njerëz e besonin sakrificën si aventurë, për të mos thënë naivitete, apo ato të mëvonshmet. Në vitin 1981 një pjesë e shqiptarëve besonte te Jugosllavia, besonte te fuqia e saj e pamposhtur dhe çdo veprim kundër saj e shikonte si naivitet. Ata e mendonin Jugosllavinë të përjetshme, dhe me këtë si duket, edhe robërinë shqiptare të përjetshme. Të luftosh kundër Jugosllavisë dukej për ata si lufta me mullinjtë e erës. Kështu do të kenë thënë edhe për demonstruesit e vitit 1981, edhe për Rexhep Malën e Nuhi Berishën, edhe për Kadri Zekën e Jusuf Gërvallën. Por ne, gjenerata e re, mendonim ndryshe: ne besonim se me forcën tonë mund ta mundim armikun disa herë më të madh, sepse idealet tona ishin të pastra e të drejta, e ne besonim se e drejta fiton gjithmonë, besim që ishte rritur nga prindërit tanë e frymëzuar nga patriotët e viteve 1981.

Kjo sakrificë me të cilën jemi rritur, më ka rënë ta provoj në demonstratat studentore të viteve 1997-98. Duke qenë pjesë aktive e këtyre demonstratave gjithmonë e mendoja veten se jam atje te viti 1981, bashkë me njërin prej heronjve me mitin e të cilëve isha rritur. Unë demonstroja më shumë se një dekadë më vonë, por besoja fuqishëm se po çoja në vend amanetin e vitit 1981.

Në fund të kumtesës sime, krenohem dhe përkulem me dhe para të gjithë atyre që sakrifikuan në çfarëdo forme që sot Kosova të frymojë lirshëm, e sidomos me studentët që organizuan demonstratat e 11 e të 26 marsit, të cilat u ndezën si shkëndija për t'u ndezur zjarri i madh i lirisë me 1 e 2 prill e deri te Ushtria Çlirimtare e Kosovës dhe liria e sotme, të cilën po e gëzojmë ne të gjithë.

Demonstratat e vitit 1981, si e thonë shumë studiues, nisën procesin e gjatë të shpërbërjes së Jugosllavisë e cila që e padrejtë plotësisht për shqiptarët. Ato demonstrata trasuan rrugën në të cilën Kosova eci për njëzet vjet, deri te çlirimi nga administrimi dhe forcat serbe.

Respekt për z. Hydajet Hyseni, rektorin Bajram Kosumi dhe të tjerë për kontributin që dhanë gjatë gjithë jetës së tyre për lirinë e Kosovës.